

Kursrapport för Straffrätt, 15 hp, vårterminen 2023, kurskod: JU211L, tillfälleskod: 29842

Inledning om hur kursen bedrevs VT23

Enligt Stockholms universitets regler för undervisning och examination ska en kursrapport sammanställas senast tio veckor efter avslutad kurs. I detta dokument sammanställer jag den kursrapport som enligt universitetets centrala riktlinjer ska göras. Detta dokument innehåller därför en sammanställning av kursvärderingen samt kursansvariges analys av denna m.m.

Inledningsvis ska sägas något allmänt om under vilka förutsättningar som kursen bedrevs VT23. Kursen har bedrivits i linje med Stockholms universitets centrala beslut och Juridiska institutionens beslut att undervisningen ska ske i fysiska undervisningssalar på plats vid Stockholms universitet. Det kan dock noteras att några få föreläsningar genomfördes digitalt via Zoom eller genom inspelade föreläsningar som fanns tillgängliga på kurssidan i Athena. I linje med universitetets och institutionens riktlinjer, utgjorde dessa ett litet inslag på kursen. Enstaka seminarium hölls helt eller delvis i Zoom, vilket berodde på att det under vissa dagar på kursen inte fanns lediga undervisningslokaler. Inslagen av den digital undervisningen motiverades alltså huvudsakligen av praktiska skäl.

Kursansvarig

Annika Suominen

Svarsfrekvens och resultat från de universitetsgemensamma frågorna m.m.

Svarsfrekvens: Totalt besvarade 28 studenter kursvärderingen. Under VT23 var totalt 337 studenter registrerade på kursen (inkl. omregistrerade studenter). Således besvarades kursvärderingen av cirka 8,31 % av de studenter som var registrerade på kursen. Det ska framhållas att det till följd av den låga svarsfrekvensen är svårt att dra slutsatser om bland annat hur pass representativa de inkomna svaren är.

Resultatet av de kvantitativa universitetsgemensamma frågorna: I enlighet med riktlinjerna från Stockholms universitet, läggs resultatet från de universitetsgemensamma kvantitativa frågorna till denna kursrapport som en bilaga.

Kursansvariges sammanställning av fritextsvaren m.m.

Kursen styrkor enligt studenterna: Av de kvalitativa delarna av kursvärderingen, med fritextsvar rörande kursens styrkor framhålls många positiva aspekter. Som kursansvarig ser jag mycket positivt på att studenterna – även vid denna kursvärdering – upplever att kursupplägget följer en logisk och genomtänkt struktur, där föreläsningar och seminarier matchar varandra ämnesmässigt och det finns en tydlig och tänkt progression inom kursen. Följande kommentarer illustrerar detta väl:

”Seminarierna och föreläsningarna var bra och tydliga och det fanns en bra koppling mellan dessa.”

”Att ha ett seminarium som kopplar till varje föreläsning var effektivt och underlättade inläringen.”

”Upplägget var väldigt bra och effektivt. Kopplingen mellan föreläsning och följande seminarium underlättade inläringen. Överlag är detta hittills den kurs på programmet som haft, enligt min mening, bäst upplägg.”

I linje med detta framhåller studenterna särskilt seminarierna som en tydlig styrka hos kursen – studenterna upplever att seminarierna ger möjlighet till fördjupning och att seminarierna ger en god förståelse av de straffrättsliga frågor och teman som seminarierna uppmärksammar. Samtidigt ger seminarierna också enligt studenterna tillfälle att fråga undervisande lärare om det är något som man som student särskilt undrar över. Flera studenter framhåller också att de upplevde det som mycket positivt att de inför och vid seminarierna fick en bättre förståelse av hur man bör och kan gå tillväga för att ”lösa” olika straffrättsliga problemkomplex.

Vidare framhåller studenterna att även föreläsningarna är en tydlig styrka med kursen: de ger tillfälle till både översikt och fördjupning, särskilt framhålls att föreläsningarna ger möjlighet till en översikt eller inventering av de viktigaste straffrättsliga problemkomplexen inom ett visst område. Några studenter framhåller också att föreläsningarna bidrag till att konkreta visa på vad som inom ramen för kursen menas med att studenterna ska inta ett kritiskt förhållningssätt till straffrättsämnet.

En annan styrka som framhålls när det gäller undervisningen – vad gäller både föreläsningar och seminarier – är att studenterna anger att de upplever att de teman som uppmärksammas under kursens gång har haft en tydlig koppling till samhällsutvecklingen och vad straffrättens roll i ett bredare samhällsperspektiv. I detta avseende skriver flera studenter att de särskilt uppskattar att undervisningen inte bara fokuserade på att tillämpa relevanta bestämmelser, utan att kursen gav tillfälle att uppmärksamma varför olika straffbestämmelser ser ut som de gör, vilka avvägningar som lagstiftaren gjorde i samband med att något kriminaliserades, o.s.v. Eftersom det är en medveten satsning från kursföreståndaren att både synliggöra vad ett kritiskt/akademiskt förhållningssätt till juridiken innebär (och att det kan se ut på många olika sätt) och att synliggöra och problematisera straffrättens roll i samhället, är det givetvis positivt att vi som lärarlag – även i denna kursvärdering och på ett ännu tydligare vis i jämförelse med tidigare kursvärderingar – har nått fram till studenterna på framför allt dessa punkter eftersom dessa moment är tänkta att genomsyra kursens alla moment.

Studenterna ger genomgående goda omdömen om lärarlaget i sin helhet och samtliga lärare omnämns också vid namn om att vara särskilt skickliga pedagoger. Genomgående framhåller studenterna att samtliga lärare på kursen är intresserade och engagerade i straffrättsämnet och i sin lärarroll. Samtliga undervisande lärare beskrivs som pedagogiska, tydliga, kunniga, strukturerade och är skickliga på att förklara komplexa begrepp eller problem och att synliggöra olika problemkomplex. Det är givetvis ett mycket gott betyg till oss som lärarlag.

På den särskilda frågan om vilka undervisningsmoment som särskilt bidragit till studenternas förståelse av straffrätten framhåller studenterna – även vid denna kursvärdering –seminarierna som det enskilt starkaste momentet på kursen i detta avseende. Generellt uppger studenterna att seminarierna bidragit till en fördjupad förståelse för straffrättsämnet och studenter har särskilt uppskattat att seminarierna (och delvis föreläsningarna) också innehållit inslag som fångar upp aktuella lagförslag, rättsfall och inslag av ett kritiskt/akademiskt förhållningssätt. Vid den här kursutvärderingen nämner också många studenter att de har gillat att kursen har fokuserat på relevanta rättsfall, vilket har bidragit till deras förståelse av hur domstolarna hanterar olika straffrättsliga frågor. Jag drar slutsatsen att det igen är seminarieundervisningen som helhet som bidragit till att stärka studenternas förståelse för straffrättsämnet.

På den särskilda frågan om på vilket sätt grundkursen i straffrätt bidragit till att utveckla förståelse för och förmågan att använda juridisk argumentation, inklusive lagtolkningsfrågor, är fritextsvaren något färre och lite kortare. Det gör det inte helt lätt att sammanställa denna del, samtidigt ska framhållas att studenter vid besvarandet av andra delar av kursvärderingen skriver om denna fråga. Men om något ska sägas, ger fritextsvaren intrycket att det är flera moment på kursen som bidragit till detta. Min övergripande slutsats är att det är kursen som helhet som stärkt studenternas förmåga i detta avseende. När konkreta exempel nämns från undervisningen, lyfter studenterna bland annat fram den inledande undervisningen (om legalitetsprincipen och lagtolkning), liksom hur rättsfall har använts genomgående i undervisningen på ett sätt som studenterna upplever gör det lättare att ta till sig hur domstolarna argumenterar och i några studentsvar framhålls att kursen genomgående har haft en bra balans mellan övergripande perspektiv och detaljer. I några fritextsvar framhålls också att det uppskattas att det genomgående under kursen har påpekats vikten av argumentation. De följande kommentarerna är ganska typiska för de svar som lämnats i förhållande till frågan hur kursen stärkt studenternas juridisk argumentation:

”I stor utsträckning har kursen genomrats av lagtolkningsfrågor och tillfört det kritiska perspektivet. Inte många andra grundkurser som lyckas med det så det är väl genomfört från kursledningens sida.”

”Väldigt mycket. Straffrätten består till stor del av argumentation samtidigt som legalitetsprincipen alltid måste respekteras. Straffrätten har gett mig en ökad förståelse för att balansera dessa frågor.”

”Tydliga casefrågor men där det fanns mycket utrymme för olika tolkningar. Det var enkelt att vrida och vända på frågorna för att se dem olika perspektiven, tack vare seminariefrågorna.”

På den särskilda frågan om på vilket sätt grundkursen i straffrätt bidragit till att stärka förmågan att kunna anlägga ett kritiskt förhållningssätt i förhållande till juridiken, nämner vissa studenter att de uppskattat att det vid föreläsningarna konkretiserats vad som menas med ett kritiskt förhållningssätt i förhållande till temat för den aktuella föreläsningen. Även vid denna kursvärdering nämner studenter exempelvis de undervisningsmoment som försökt påvisa lagstiftarens motivering till ett visst lagförslag och hur detta sedan ska hanteras praktiskt när domstolar (och jurister) ska tillämpa en viss bestämmelse i praktiken samt straffrättens roll i samhället – här omnämns särskilt de delar av undervisningen som handlar om symbollagstiftning. Men också de inledande seminarierna (med fokus på bland annat legalitetsprincipen och vissa rättspolitiska frågor såsom relationen mellan Högsta domstolen och lagstiftaren) nämns, om än i mindre utsträckning när studenter omnämner särskilda moment. Mitt intryck av svaren i denna del samt fritextsvar för övriga frågor som tar upp denna fråga, är att det snarast är kursen som helhet som bidragit till att studenternas

förmåga i argumentation och lagtolkning. Följande kommentarer illustrerar mycket väl vad studenterna uttrycker om denna del av kursen:

”Här spelade föreläsningarna en central roll. Mycket bra att det kritiska förhållningssättet genomsyrade dem eftersom man lärde sig hur man själv skulle tänka kritiskt.”

”Tycker att kursen innehållit kritiska moment och framförallt har de kritiska perspektiven framförallt lyfts på ett sätt som jag inte uppmärksammat i andra kurser. Det bidrar till att jag som student kan bilda en djupare förståelse för en viss lösning vilket samtidigt intresserar för lärandet.”

Här vill jag som kursföreståndare med dessa kommentarer synliggöra att studenterna verkar ger uttryck för att de efter grundkursen i straffrätt inte enbart fått med sig verktyg för att kunna inta ett kritiskt/akademiskt förhållningssätt till straffrättsämnet, utan till juridiken som sådan. Det tyder på att kursen har lagts upp på ett sådant vis att studenterna genomgående tränats på generiska förmågor, med straffrätten som exempel, och att dessa stärkts hos studenterna.

Härutöver kan framhållas att flera studenter på olika ställen i kursvärderingen framhåller det som positivt att undervisningen har inkluderat utdrag från förarbetena och från lagstiftningsprocessen, såsom Lagrådets yttrande och igen kan sägas att studenterna uppskattar hur rättsfall används genomgående under hela kursen. Jag drar av detta slutsatsen att studenterna upplever att inkluderingen av detta material bland annat har bidragit till att stärka förmågan till juridisk argumentation eftersom den här typen av material illustrerar att och hur man kan argumentera på lite olika vis i förhållande till straffrättsliga frågor.

Kursens svagheter enligt studenterna: Av de kvalitativa delarna av kursvärderingen, med fritextsvar rörande kursens svagheter – och därmed vad som eventuellt kan förbättras med kursen så framkommer det för det första en aspekt som relaterar till tillåtet material till tentamen. Eftersom tillåtet material är relativt mycket, upplevde vissa studenter att man som enskild student behövde skriva ut förhållandevis mycket. Generellt kan studenternas synpunkt sammanfattas så att de efterfrågar en annan lösning på detta. Någon student kommenterar att det ibland blev lite väl tajt i schemat mellan föreläsning på ett visst tema och efterföljande seminarium på samma tema. Någon student önskade mer tid på tentamen. Någon student önskar annan kurslitteratur. Några studenter önskade att basgrupperna användes på ett tydligare sätt av lärarna och någon nämner att det exempelvis hade varit önskvärt om basgrupperna fått redovisa eller liknande. Vissa studenter tog även upp skrivtiden för PM-uppgiften och att denna upplevdes som kort. Vissa studenter har efterfrågat en mer koherent linje från lärarygget.

Kursansvariges analys och slutsatser av behovet av förändringar m.m.

Reflektioner över de förslag m.m. som framkommit i kursvärderingen avseende kursens svagheter m.m.

Gällande önskemålet om utökad tid på tentamen är det en synpunkt som vi ibland får, det är något som åtminstone någon student brukar uttrycka i kursvärderingen. Detta beslutet tas centralt på Stockholms universitet. Men vi kan däremot framhålla det som vi brukar säga under kursens gång: frågorna som ställs på tentamen är givetvis anpassade till den tid som studenter har till sitt förfogande och att bedömningen av tentamenssvaren givetvis utgår från att frågorna på tentamen ska besvaras inom en viss tid. Vidare kan sägas att vi i lärarlaget alltid försöker säkra att tentamensfrågorna återspeglar undervisningen under innevarande termin och har man deltagit aktivt vid föreläsningarna och seminarierna så är det både möjligt och görbart att besvara frågorna på ett insiktsfullt vis under den tid som tentamen går. Slutsatsen är därför att ingen särskild åtgärd vidtas. Samtidigt fortsätter vi i lärarlaget med att formulera tentamensfrågor som återspeglar undervisningen.

Angående kurslitteraturen kan i korthet sägas att jag som kursansvarig alltid överväger vad som ska utgöra den obligatoriska kurslitteraturen och reflekterar därför alltid över olika alternativ. Emellertid ser jag att det i nuläget inte finns något alternativ till den kurslitteratur som används, åtminstone på det viset att de eventuella alternativ som finns på marknaden inte lever upp till de krav som måste ställas på litteratur som ska ingå på en kurs på universitetsnivå. Slutsatsen är därför att ingen särskild åtgärd vidtas.

När det gäller schemat och påpekandet om att det ibland är lite tajt mellan en föreläsning och efterföljande seminarium på samma tema, kan generellt sägas att vi försöker eftersträva att det finns "luft" mellan föreläsning och seminarier när vi planerar kursen. Emellertid, på grund av en påtaglig lokalbrist vid hela Stockholms universitet, är lokalbokningen varje termin ett svårlöst pussel och trots dessa svårigheter lyckas vi ändå varje termin få ihop schemat så att föreläsning på ett visst tema och efterföljande seminarier på samma tema ändå kommer i just den ordningen. Jag är givetvis medvetna om detta problem, men kan som kursansvarig på en enskild kurs egentligen inte göra mer eftersom det handlar om lokal- och resursbrist på Stockholms universitet. Till det kommer också att kursen måste ges enligt en av universitetet beslutad tidsram och vi får exempelvis inte inleda kursen tidigare eller avsluta den senare än detta beslut. Slutsatsen är därför att ingen särskild åtgärd vidtas, utan att vi alltså fortsätter att planera kursen så att föreläsningar på ett visst tema följs av ett seminarium på samma tema och i den mån det går försöker vi se till att det finns "luft" men på grund av ovannämnda praktiska realiteter är det inte alltid något som kan garanteras.

Vissa studenter har efterfrågat mer "luft" i schemat under PM-skrivandet. Denna synpunkt har jag förståelse för, och speciellt eftersom just denna del av kursen speciellt tillåter fördjupning på ett visst tema med en kritisk blick hade det varit att föredra. Samtidigt är det vissa realiteter som generellt påverkar tiden till förfogandet; hur kursens schema generellt är lagt upp, när PM-uppgiften behöver vara klar rättad (med tanke på att samma

personer är examinatorer både på PM och på tentamen) samt progressionen på kursen generellt och lediga lokaler. Det är kursansvariges strävan att så bra som möjligt ta hänsyn till studenternas skrivtid vid PM-uppgiften.

Avseende kommentarerna och synpunkterna på vad som är tillåtet att ta med sig till den tentamen kan först sägas att vi använder ett alternativ som innebär att studenter får ta med sig kurslitteraturen, allt kursmaterial och alla anteckningar – oavsett form. Kursens undervisning utgår också från gällande rätt, och det går (tyvärr) inte att komma ifrån att straffrätten är ett område där lagstiftningstakten är hög. I kursvärderingen har vissa studenter påpekat att kursen borde erbjuda en översikt av lagändringar och att tillhandha någon form av kompendium eller liknande. Jag har förståelse för den synpunkten, men det skulle innebära ett orimligt merarbete för den kursansvarige eftersom en sådan sammanställning skulle se mycket olika ut beroende på vilken lagbok som olika studenter har samt kräva kontinuerlig uppdatering. Samtidigt ska understrykas att studenter – mot bakgrund av vad som fokuserats på under undervisningen – under kursens gång har blivit uppmärksammade på relevanta lagändringar. Jag har också förståelse för att studenter generellt tycker att det potentiellt kan bli mycket att skriva ut (kursmaterial, anteckningar, lagtext) och ta med sig till tentamen. I nuläget ser jag dock inte någon lösning på just detta. Som kursansvarig hade jag gärna sett att det var möjligt att vid den webbaserade salstentamen i Inspira ge studenter tillgång till exempelvis JUNO och/eller riksdagens hemsida med uppdaterad lagtext. Detta är dock en teknisk fråga, som inte kursansvarige kan bestämma om själv.

Gällande lärarlaget och en mer koherent linje kan jag förstå att det kan vara en fördel att vi som lärarlag är samstämmiga både när det gäller generella aspekter och straffrättsliga frågor på seminarierna. Det går dock inte att bortse från att flera av seminarieuppgifterna är delvis öppna och således finns olika alternativ, och det är givetvis upp till var och en i lärarlaget att tolka och argumentera för sitt synsätt. Kursansvarige ska självklart också eftersträva att i mån av möjlighet få till ännu mer stringens i lärarlaget.

Övriga kommentarer

Även vid den här kursvärderingen vill jag som kursansvarig framhålla att studenter under den här kursomgången har varit aktiva vid föreläsningarna. Vi ser det som odelat positivt att studenterna också denna termin i mycket hög utsträckning har ställt följdfrågor vid föreläsningarna direkt till den som hållit i föreläsningen. Vi tror att det är en fortsatt positivt effekt av återgången från digital till campusbaserad undervisning: att studenter är mer aktiva under föreläsningarna och kan ställa frågor direkt till föreläsaren under just själva föreläsningen. Vi ser även den här kursomgången att det talar med styrka för att fortsätta låta den absoluta merparten av föreläsningarna ges på plats på campus.

Det kan tilläggas att utfallet av tentaresultatet från den ordinarie tentamen VT23 var i linje med tidigare tentamen. Det tyder dels på att kvaliteten på undervisningen mellan

kursomgångarna håller en mycket jämn nivå, dels att det finns ett mycket nära samband mellan undervisningen och examinationen eftersom examinationen (alltid) baseras på den undervisning som bedrivits under innevarande termin.

En sista aspekt som bör beröras i en kursrapport av det här slaget är utfallet på frågan som rör vilken tid som studenter lagt ned på sina studier. Av sammanställningen rörande den frågan framgår att det spretar något rörande hur mycket tid som studenterna lägger ned på sina studier, inkl. schemalagd undervisning. Inte alla studenter förefaller ägna sig åt heltidsstudier. Jag vill därför understryka att jag utgår från att studenter bedriver studier på heltid och att jag ser ett omedelbart samband mellan den tid som studenter lägger ned på förberedelser inför (framför allt) seminarieundervisningen och utfallet på tentamen. Jag vill därför understryka att kursen kräver att man som student lägger ned 40 timmar (inkl. schemalagda föreläsningar och seminarier) i veckan om man ska få åtminstone godkänt på de examinerande momenten. Jag vill också framhålla att kursen pedagogiskt har strukturerats utifrån att den studeras på heltid, vilket betyder att tempot på kursen kan upplevas som relativt högt. Därför är både upplägget på kursen, schemat och tid för egen inläring tänkt att fungera såsom heltidsstudier.

Bilagor

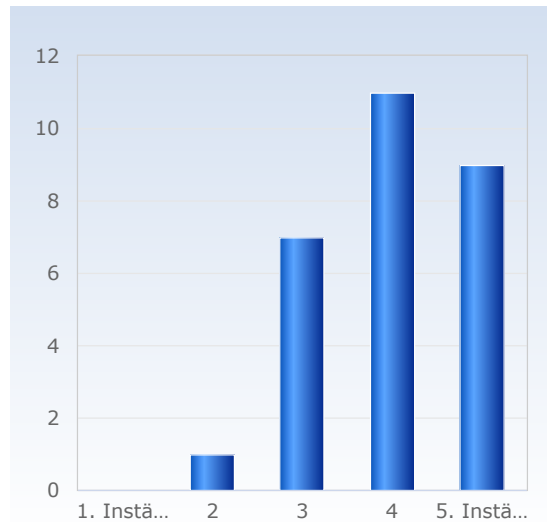
Till denna kursrapport bifogas sammanställningen över de kvantitativa universitetsgemensamma frågorna.

Kursvärdering Straffrätt VT23

Antal svar: 28

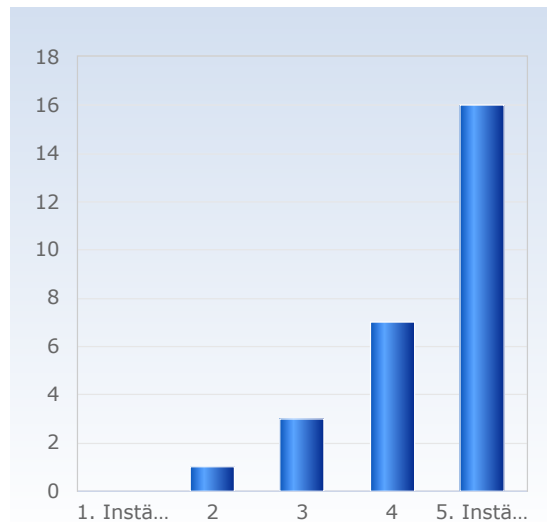
1. Överlag är jag nöjd med kursen.

Överlag är jag nöjd med kursen.	Antal svar
1. Instämmer inte alls	0 (0,0%)
2	1 (3,6%)
3	7 (25,0%)
4	11 (39,3%)
5. Instämmer helt	9 (32,1%)
Summa	28 (100,0%)

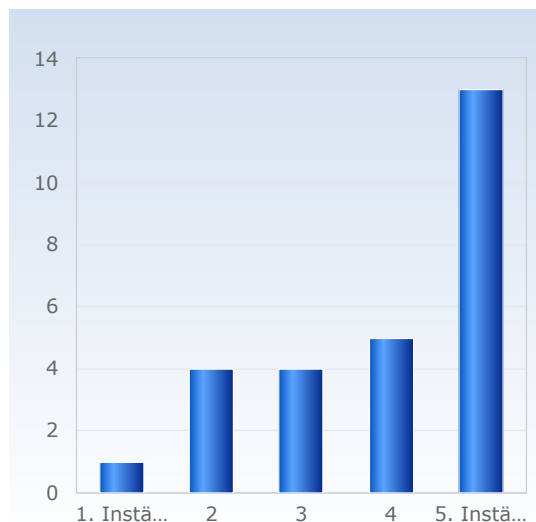
2. Kursens ämnesinnehåll var relevant för att jag skulle uppnå de förväntade studieresultaten.

Kursens ämnesinnehåll var relevant för att jag skulle uppnå de förväntade studieresultaten.	Antal svar
1. Instämmer inte alls	0 (0,0%)
2	1 (3,7%)
3	3 (11,1%)
4	7 (25,9%)
5. Instämmer helt	16 (59,3%)
Summa	27 (100,0%)

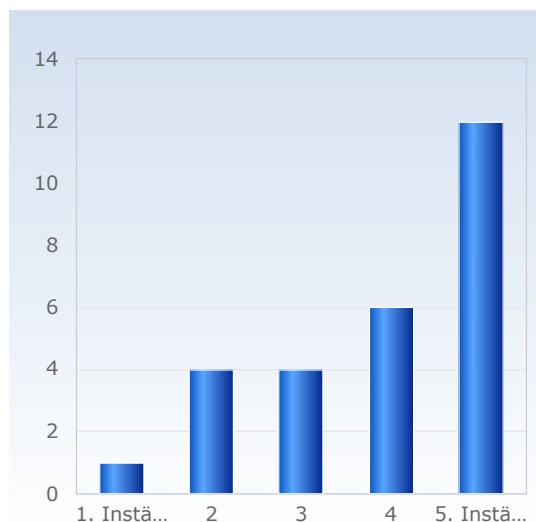
3. Undervisningen gav mig goda förutsättningar att uppnå de förväntade studieresultaten.

Undervisningen gav mig goda förutsättningar att uppnå de förväntade studieresultaten.	Antal svar
1. Instämmer inte alls	1 (3,7%)
2	4 (14,8%)
3	4 (14,8%)
4	5 (18,5%)
5. Instämmer helt	13 (48,1%)
Summa	27 (100,0%)

4. Examinationen/erna prövade hur väl jag uppnått de förväntade studieresultaten.

Examinationen/erna prövade hur väl jag uppnått de förväntade studieresultaten.	Antal svar
1. Instämmer inte alls	1 (3,7%)
2	4 (14,8%)
3	4 (14,8%)
4	6 (22,2%)
5. Instämmer helt	12 (44,4%)
Summa	27 (100,0%)

5. I genomsnitt har jag per vecka lagt ner ungefär följande antal timmar på kursen, sammanlagd tid inklusive självstudier.

I genomsnitt har jag per vecka lagt ner ungefär följande antal timmar på kursen, sammanlagd tid inklusive självstudier.	Antal svar
6 - 11	1 (3,7%)
12 - 17	2 (7,4%)
18 - 23	2 (7,4%)
24 - 29	0 (0,0%)
30 - 35	8 (29,6%)
36 - 41	10 (37,0%)
42 - 47	1 (3,7%)
48 - 53	2 (7,4%)
54 - 59	0 (0,0%)
60 - 65	1 (3,7%)
Summa	27 (100,0%)

